

A gyermekek reinkarnációs emlékeinek tudományos kutatása

ANTTI SAVINAINEN¹

A cikk a The Theosophist 2024.októberi számában jelent meg

A REINKARNÁCIÓ a teozófia és az antropozófia egyik legfontosabb tanítása, amely lehetőséget kínál arra, hogy az emberi lény egyik életről a másikra fejlődjön. A reinkarnációról alkotott felfogásunkat a keleti vallások és spirituális tanítók tanításai formálták, amelyekről azt gondolják, hogy tapasztalati spirituális tudáson alapulnak. Érthető, hogy ez nem meggyőző a lelki mozgalmakon kívüli ember számára. Ennek ellenére a keleti vallásoktól és spirituális mozgalmaktól független empirikus bizonyítékok vannak a reinkarnációra. Felmerült például, hogy az elmúlt életek emlékei hipnózissal aktiválhatók. De a hipnózissal elért eredmények nagyon megbízhatatlannak tűnnek mind a tudományos, mind a spirituális kutatás szempontjából, ezért nem vizsgálom tovább őket. Itt a gyermekek reinkarnációs emlékeinek tudományos kutatására és annak kritikáira fogok összpontosítani. Végül az eredményeket a teozófia szemszögéből értékelem.

Ian Stevenson úttörő munkája

Ian Stevenson (1918–2007) úttörő szerepet játszott a gyermekek reinkarnációs emlékeinek szisztematikus tanulmányozásában. Stevenson édesanyja teozófus volt, és nagy könyvgyűjteménye már nagyon fiatalon megismertette őt a teozófiával és a keleti vallásokkal (Stevenson, 2006).

Stevenson tudományos karrierje az orvostudománnyal és a pszichiátriával kezdődött. Érdeklődni kezdett a paranormális jelenségek iránt, és azon töprengett, van-e ezekre tudományosan megalapozott bizonyíték. Ez az érdeklődés készítette őt arra, hogy az 1950-es évek végén a gyerekek spontán reinkarnációs emlékeit kutassa. Munkája akkor indult be, amikor 1964-ben professzori címet kapott a Virginiai Egyetemen. Chester Carlson fizikus és feltaláló adományával létrehozta a Perceptuális Tanulmányok Osztályát, amelynek célja „olyan jelenségek tudományos empirikus vizsgálatának feltárása volt, amelyek azt sugallják, hogy jelenleg elfogadott tudományos feltételezések és elméletek léteznek az elme vagy a tudat természetéről, valamint annak kapcsolatáról.” Carlson hagyatéka lehetővé tette a tényfeltáró tevékenységeket Indiában, Srí Lankán, Törökországban és sok más országban.

¹ Antti Savinainen, PhD, finn középiskolai fizikaoktató. Rendszeresen ír finn és angol nyelven teozófiai és antropozófiai témákról. Több mint harminc éve a finn teozófiai mozgalom tagja, a finn Rózsakereszt tagja. A Ruusu-Risti Magazin főszerkesztője. Ez a cikk angol nyelven jelent meg a Theosophy Forwardban, 2024.04.27.

Stevenson kutatásait lektorált tudományos folyóiratokban publikálta, és megírta a Tudományos kutatás a gyermekek reinkarnációs emlékeiről szóló írását. A teozófus számos könyvet írt módszereiről és eredményeiről. Egyes kritikusok tudománytalannak tartották módszereit, de a tudományos közösség legtöbb tagja egyszerűen figyelmen kívül hagyta munkásságát. Valóban szerzett néhány támogatót a közösségen belül; bár a reinkarnációt nem feltétlenül találták elfogadható magyarázatnak, Stevensont pontos és becsületes tudósnek találták. Egy pszichiáter ezt írta: „Vagy óriási hibát követ el, vagy úgy fogják őt ismerni, mint a 20. századi Galileo.” (Lief, 1977).

Stevenson kutatóintézete nagyon aktívnak bizonyult, számos gyermek reinkarnációs emlékével és halálközeli élményével kapcsolatban végzett tudományos kutatásokat. Stevenson 2002-ben nyugdíjba vonult, utódja Jim Tucker lett, így a munka vele folytatódott. 2005-ig körülbelül 2500 jól dokumentált reinkarnációs esetet jegyeztek fel. A legtöbben nem nyugati országokból és közösségekből származnak, ahol gyakori a reinkarnációba vetett hit.

A kutatási módszer lényeges része az interjú. Amikor egy eset a nyomozók tudomására jut, a helyszínre utaznak, és alapos interjút készítenek a családtagokkal, általában tolmács segítségével. A kutatók általános, nyitott kérdéseket tesznek fel. Mind a helyes, mind a helytelen válaszokat (amelyek előfordulnak) feljegyzik. Az interjúalanyok nem kapnak fizetést, mivel ez csalásra ösztönözhet. Sokszor a jelenlegi és a volt családok már találkoztak, de vannak esetek, amikor a kutatóknak lehetőségük volt mindkét családdal külön-külön interjút készíteni. Az ilyen eseteknek természetesen nagyobb jelentősége van.

Bemutatok két reinkarnációs típusú esetet az Egyesült Államokból, hogy az olvasó láthassa a gyerekek emlékeit állítólagos múltbeli életeikről.

Gyermek-történetek a reinkarnációról

John McConnell

John McConnell nyugalmazott New York-i rendőrtiszt volt (Tucker, 2005). 1992-ben, amikor hazatért az őrsegből, véletlenül látott két férfit kirabolni egy boltot, és előrántotta a fegyverét. Az egyik férfi agyonlőtte John: a golyó megsemmisített egy létfontosságú tüdőartériát. John közel állt a családjához. Azt mondta a lányának, Doreennek: „Bármilyen történik, én gondoskodni fogok rólad”. Öt évvel később Doreennek született egy William nevű fia. A fiúnak nem sokkal születése után ájulása volt. Williamnél a szívartéria veleszületett elzáródását diagnosztizálták, ami befolyásolta szíve jobb kamrájának kialakulását. Kiderült, hogy születési sérülései nagyon hasonlítanak azokhoz, amelyeket William nagypapjának, Johnnak okozott a golyó. A műtét és a gyógyszeres kezelés segítette.

Amikor megtanult beszélni, William a nagyapja életéről kezdett el mesélni. Az anyjának is mesélt nagyapja haláláról. Amikor hároméves volt, Doreen körbe parancsolta, és megfenyegette, hogy megkorbácsolja, ha nem nyugszik meg. William így válaszolt: „Anyu, amikor kicsi voltál, és én voltam az apád, sokszor rosszul viselkedtél, de soha nem ütöttelek meg!”

Egyszer William megkérdezte, hogy hívják az anyja macskáját. Doreen megkérdezte: – A Mániákusra gondolsz? William azt válaszolta: „Nem – mi a fehér macska neve?” Doreennek eszébe jutott, hogy a fehér macska neve Boston volt. William azt mondta, hogy igen, de Főnöknek

nevezte. Csak John hívta a macskát Főnöknek. Ezek a részletek meggyőzték Doreent arról, hogy William volt az apja.

Doreen megkérdezte a fiát, emlékszik-e valamire a születése előtti időről. William azt mondta, hogy meghalt, a mennybe ment, és beszélt Istennel. Azt mondta Istennek, hogy készen áll a visszatérésre, és Williamként született meg. William azt is mondta, hogy az ember nem közvetlenül a mennybe jut, hanem különféle köztes állapotokon megy keresztül. Látott állatokat a másik oldalon, és azt mondta, hogy az állatok is reinkarnálódnak.

Bár John aktív tagja volt a katolikus egyháznak, hitt a reinkarnációban. Azt mondta, hogy következő életében állatokkal fog foglalkozni. William azt mondta, hogy állatorvosnak kíván tanulni, és nagytestű állatokkal fog dolgozni egy állatkertben.

McConnell esetére jellemző, hogy a reinkarnációs emlékekkel rendelkező gyermeknek ugyanazokon a helyeken vannak anyajegyei, sőt sérülései, mint az előző életében, mely során véletlenül vagy erőszak által meghaltak. Az Indiában talált esetek egyharmadában van anyajegy, ezek 18 százalékát orvosi források igazolták. Ezek a számok meglehetősen magasak, részben azért, mert az anyajegyes esetek a legérdekesebbek a kutatók számára. Stevenson (1997) könyvében 225 olyan anyajegy-esetet mutat be, amelyek a reinkarnációs emlékekhez kapcsolódnak.

William esetének másik jellemző vonása az volt, hogy amint megtanult beszélni, egykori életéről kezdett mesélni. A gyerekek gyakran beszélnek előző életükről két és négyéves koruk között; általában hat-hét éves korukban abbahagyják, és elkezdnek normálisan élni. A harmadik közös vonás William esetében az volt, hogy egy előző életében erőszakos módon halt meg. A vizsgált esetek 75 százaléka számolt be erőszakos vagy hirtelen halálesetről. Sok ilyen gyermek mély félelmet tapasztal az előző élethalál miatt.

James Leininger

James Leininger 1998-ban született (Tucker, 2016). Amikor egy éves és tíz hónapos volt, apja elvitte a Cavanaugh Repülési Múzeumba, ahol a Második Világháborúról szóló kiállítás volt. James játékreplőket és egy videót vitt haza a Blue Angelsről, az Egyesült Államok haditengerészetének repülési bemutató századából. James többször is megnézte a videót.

A látogatás kezdete volt a repüléssel kapcsolatban érzett szerelmének. James később újabb látogatást tett ugyanabban a múzeumban. Néhány hónappal az első látogatás után James többször is azt mondta: „Lezuhantak!” Rémálmai kezdtek lenni, amelyekben azt üvöltötte: „A kisember nem tud kijutni”. James elmondta, hogy az ő emléke volt az az eset, amikor a japánok lelőtték a gépét úgy, hogy az kigyulladt. Azt mondta, hogy a második világháború alatt Corsairrel repült.

Amikor megtanult rajzolni, James több száz csataképet rajzolt repülőgépekkel. Aláírta rajzait: „James 3”, és azt mondta, hogy a 3-as szám nem az akkori életkorára utal, hanem arra, hogy ő volt a harmadik James. Ugyanaz az aláírás folytatódott még 4 éves kora után is.

Amikor James kevesebb mint két és fél éves volt, arról beszélt, hogy elrepül egy hajóról. A szülei megkérdezték tőle a hajó nevét, és James azt válaszolta: „Natoma”. Apja az internetet használta, és megtalálta a USS Natoma Bay nevű hajót, egy második világháborús repülőgép-hordozót a Csendes-óceánon.

A szülők megkérdezték a pilóta nevét, mire James azt válaszolta: „én” vagy „James”. James azt válaszolta, hogy ott van Jack Larsen. Nem sokkal később James apja ajándékba vásárolta az apjának a Csata Iwo Jimáért című 1945-ös könyvet. James a sziget légi felvételére mutatott egy szunnyadó vulkánnal, és így szólt: – Ott lőtték le a repülőgépet, apa.

James apja részt vett a Natoma Bay légénységtalálkozásán. Ott megtudta, hogy Jack Larsen túlélte a háborút, és még életben van. James apja elment Larsenhez. Azt is megtudta, hogy csak egy amerikai pilóta halt meg az Iwo Jima-i csatában: a huszonegy éves James M. Huston Jr. Pennsylvániából. Tehát James Huston Jr volt a második James (feltehetően James Huston Jr apja James Huston Sr), a „kisember” James Leininger pedig a harmadik James, tehát az aláírás helyes volt.

James apja információkat talált James Huston haláláról. A gépe pontosan azon a helyen zuhant le, amit James a képen mutatott. A jelentés szerint Jack Larsen James Huston mellett repült, amikor Huston gépét lelőtték. Mivel Huston volt az egyetlen amerikai pilóta, akit lelőttek az Iwo Jima-i harcban, James szülei arra a következtetésre jutottak, hogy James ugyanarra a személyre emlékezett.

James szülei telefonon kapcsolatba léptek James Huston idős nővérével, aki megerősítette a James Leininger által a családi életükről adott információkat. Jim Tucker kutató később ismét felvette a kapcsolatot James Huston nővérével. Már nem emlékezett a James szüleivel öt évvel korábbi telefonbeszélgetésének részleteire (ekkor kilencvenegy éves volt). Azonban eszébe jutott, hogy James anyja megkérdezte, hogy James Huston apja alkoholista-e, ahogy James Leininger mondta. James Huston nővére emlékezett, hogy megerősítette, hogy ez igaz.

Érdekes módon - James Leininger apja evangéliumi keresztény volt, és a reinkarnáció nem illett az ő világmébéhez. Apja olyan hibákat próbált találni James emlékeiben, amelyek lehetővé tették számára, hogy elutasítsa a reinkarnáció gondolatát. Valójában egy hibát találtak: a Natoma-öböl veteránjai azt mondták, hogy a hajón nem volt Corsair repülőgép. Apja ezt döntő tévedésnek tartotta, amely megmenti az egyedülálló életbe vetett hitét. De ez a remény megtört, amikor James Huston nővére elküldte a fényképet James Hustonról egy Corsair előtt (a második világháború alatt Corsairrel repült, bár egy másik repülőgéppel halt meg). A nővér egy rajzot is küldött James Hustonról, amelyet édesanyja készített. Amikor a kis James meglátta a rajzot, megkérdezte: „Hol van a másik rajz?” James Huston édesanyja rajzot készített a nővéréről is; a rajz hatvan éve állt a padláson. A rajz létezéséről nővérén kívül csak az elhunyt James Huston tudott.

Magyarázatok és kritikák

Szokványos magyarázatok

A csalás az egyik lehetséges magyarázat (Tucker, 2005). Talán mind a 2500 vizsgált eset csalás, vagy egyes esetekben nagyszabású összeesküvés eredménye. Jim Tucker azonban kijelenti, hogy nincs nyilvánvaló ok arra, hogy a családok koholt történetekkel álljanak elő, mivel anyagilag nem profitálnak a nyomozókkal való találkozásból. Ennek oka aligha lehet a reinkarnációba vetett hit terjesztése, hiszen a család – főleg nyugati esetekben – gyakran nem hisz a reinkarnációban. Azt gondolhatnánk, hogy a kutatók ötven éve tartó álhírt követtek el. Ez nem hihető, mert nem tudósok is kapcsolatba léptek néhány családdal, amikor az esetek nyilvánosságra kerültek. Sőt, Stevensont például több interjúban is elkísérte a Washington Post egy tekintélyes riportere, aki kezdetben szkeptikus volt a reinkarnációs hipotézissel kapcsolatban

(Shroder, 1999). Különösen az érdekelte, hogy Stevenson vezeti-e valamilyen módon azokat az embereket, akikkel interjút készít. Nem talált ilyen mintára utaló jeleket.

Sok esetben a gyerekek egy korábbi személy életéről tudtak olyan információkat szolgáltatni, amelyek később megerősíthetők voltak. Lehet, hogy ez csak a gyermeki képzelet és a véletlen egybeesése? Előfordulhat, hogy egy adott területen sok ember van bizonyos névvel, ami növeli annak valószínűségét, hogy valamit helyesen talál ki. Még ez a magyarázat sem tűnik hihetőnek, hiszen a fent leírt esetekben a gyerekek által adott leírások nagyon konkrétak és nem köztudottak.

Van azonban a Google, és más keresők is. Egy kis guglizással sok mindent meg lehet tudni. Lehet, hogy a gyerekek az internetről, vagy korábban magazinok olvasásából szerezték információikat? Még ez a magyarázat sem meggyőző, mert a fent említett esetekben az információ nem volt az interneten. Sőt, sok gyerek még olvasni sem tud, amikor elkezdi mesélni múltbeli életéről, néha kétévésnél fiatalabb korban.

A kutatók adatközlői szülők és a „rég” család emberei: lehet, hogy a családok rosszul emlékeznek? A narratívát talán az generálja, hogy a gyermek felidézi egy korábbi életét egy másik faluban, ami után a szülők izgatottan keresnek egy másik családot, és találnak egy megfelelőnek tűnőt. Ahogy a családok találkoznak, a történet olyan részletekkel gazdagodik, amelyek a beszélgetéseikből és a reinkarnáció esetének bizonyítására irányuló vágyukból derültek ki. Ez lehetséges, de sok olyan eset is van, amikor a nyomozók még azelőtt megtalálták a másik családot, hogy a családok találkozhattak volna. Sok esetben a közvetlen családtagokon kívül sok tanúja is volt a gyerekek kommunikációjának. Ezenkívül a második család azonosítása részletes információkat igényel. Vannak olyan esetek is, amikor a szülők felírták a gyermek beszámolóját, mielőtt megpróbálták volna ellenőrizni azokat.

Christopher French azt állítja, hogy a gyerekek emlékei hamis emlékek, amelyek a szüleikkel való interakció során jönnek létre (Nathanson, 2021). Lehet, hogy a szülők fényképeket mutattak gyermekeiknek, és elgondolkodtatták őket arról, kik lehetek előző életükben. Azt mondja, hogy a hamis emlékek véletlenül a szülők által keletkezhetnek. Az olvasó eldöntheti, mennyire illik French magyarázata a fent említett esetekhez.

Természetfeletti magyarázatok

Talán a gyermek tudtán kívül szerzett ismeretek szerzése extraszenzoros úton, például telepátiával történik. Azt is felvetették, hogy ezeknek a gyerekeknek (de csak ezeknek a gyerekeknek!) szuper pszichikai képességük van, amely lehetővé teszi számukra, hogy bármit megtudjanak. A magyarázatot gyanúsán arra szabták, hogy egyedül a reinkarnációs emlékekkel foglalkozzanak, mert ezek a gyerekek nem tudnak többet másról, mint más gyerekek. Ráadásul ez a hipotetikus képesség egyetlen más csoportban sem találhatóak meg. Egyes gyermekeknek születési jelei vagy születési rendellenességei is vannak, amelyek úgy tűnik, hogy összefüggnek azzal, ahogyan a személy meghalt az előző életében. Ezeket egyedül az ESP nem magyarázza meg.

A konzervatív kereszténység híveinek egy természetfeletti magyarázata van: talán a szellemek szállják meg ezeket a gyerekeket. Tucker ezt nem tartja valószínűnek, mert a gyerekek nem mentek át személyiségváltozáson, és nem veszítették el jelen életük emlékeit. Ugyanaz a gyerek, aki a jelenben él, de emlékszik arra, hogy a múltban élt. Természetesen ez a magyarázat nem fogja meggyőzni a keresztények egy bizonyos típusát, akik továbbra is meg vannak győződve arról, hogy a reinkarnáció bibliaellenes koncepciója ilyen vagy olyan módon a lélek ellenségének műve.

Filozófiai kritika

Steven Hales filozófus (2001) érdekes kritikát fogalmaz meg a reinkarnációs elméletről. Hales a reinkarnáció kitalált esetét mutatja be. Ebben egy japán nő elmondja, hogy a bronzkorban élt kelta vadászként és harcosként. Emlékei alapján számos jóslatot fogalmaz meg, amelyeket a régészek ellenőrizhetnek. Azt mondja, bronz nyakláncot viselt két harci sárkány alakú kelta ruhájában. Emlékszik, hogy a karkötőt egy bizonyos megalit mellé rejtette közvetlenül a csata előtt, amelyben meghalt. A régészek találtak egy olyan ékszert, amely megfelel a leírt helynek. Kutatásaik azt is kimutatják, hogy kétezer évig nem ástak ki semmit erről a helyről. Hales azt feltételezi, hogy az álhírt és az összes lehetséges naturalista tudásforrást a lehető legjobban kiküszöbölték. Azt is feltételezi, hogy sok hasonló eset létezik. Hales megjegyzi, hogy soha nem lehet teljesen kizárni a csalást, mint logikus magyarázatot, de feltételezi, hogy ezekben a bevallottan képzeletbeli esetekben nem ez a magyarázat.

Ebből az következik, hogy a reinkarnáció elfogadható hipotézis ennek és más hasonló esetek magyarázatára? Hales szerint természetesen nem: végtelen sok más logikailag lehetséges magyarázat létezik. Egy példát javasol: ez lehet egy álhír, amelyet fejlett idegenek titokban megfigyelnek. Képesek lennének valóság-hű emlékeket előállítani fejlett pszicho-sebészet segítségével anélkül, hogy a személy vagy bárki más észrevenne valamit. Elvileg ez a hipotézis tudományosan is tesztelhető: az idegenek egy napon leszállhatnak a Földre, és felfedhetik magukat és az általuk használt technológiát. Hales rámutat, hogy az idegenek hipotézise semmiképpen nem kérdőjelezi meg a materialista tudatelméletet (mivel az idegenek inkább fizikai, mint természetfeletti lények).

Hales véleménye szerint ismeretelméletileg helyénvalóbb lenne az idegen hipotézist magyarázatnak tekinteni, mint a reinkarnációt, mivel ez nem igényelne változtatásokat a világról és az emberi elméről szóló jelenlegi tudományos elméleteken. Nem hisz az idegen hipotézisben, de azzal érvel, hogy még egy olyan távoli magyarázat is, mint az idegen pszicho-sebészet, jobb a reinkarnációnál. Hales Anthony Flew filozófus kritikájára is támaszkodik, miszerint a reinkarnáció bizonyítékai laboratóriumi körülmények között nem reprodukálhatók. Így minden bizonyíték anekdotikus, és soha nem érhet el tudományosan elfogadható szintet.

Hales szerint ahhoz, hogy a reinkarnációs hipotézis elfogadható legyen, tudományosan érvényes elméleti magyarázatot kell találni, amely megmagyaráz mindent, amit az elméről és az agyról tudunk. Ezen túlmenően ennek az elméletnek meg kell magyaráznia, hogyan élheti túl az emberi személyiség a halált, és hogyan kelhet új életre. Mivel senki sem tudott ilyen elméletet előterjeszteni, ésszerűbb hinni a jelenlegi materialista magyarázatban, és egyetérteni abban, hogy valami nincs rendben a reinkarnáció bizonyítékaival. Így úgy tűnik, hogy egyetlen bizonyíték sem elegendő a szkeptikus filozófus hiedelmeinek megváltoztatásához.

Teozófiai nézőpontok

A Stevenson és mások által a gyermekek reinkarnációjáról összegyűjtött kiterjedt adatok a spirituális tanítások szempontjából érdekesek. Stevenson tanulmányai azt sugallják, hogy az újrászületés gyorsan megtörténik, általában néhány éven belül. A teozófiai és antropozófiai források egységesen egy hosszú reinkarnációs folyamatot írnak le, melynek során az ember először az asztrális világ különböző szintjein megszabadul korábbi személyiségének korlátjaitól, majd halála után élete nagy részét a mennyei világban éli le. Ez a folyamat a földi időben akár ezer évig is eltarthat. Másrészt a teozófia azt sugallja, hogy az emberiség segítői gyorsabban

szülehetnek újjá közvetlenül az asztrális síkról. Ily módon az előző élet személyisége reinkarnálódik a felsőbb én helyett, új személyiséget hozva létre a régi karma alapján. Ehhez le kell mondani a mennyei boldogságról; erre csak magasan fejlett emberek képesek. Ezenkívül a reinkarnáció meglehetősen gyorsan megtörténhet az asztrális síkról csecsemőhalál esetén. De úgy tűnik, hogy a Stevenson által vizsgált esetek nem felelnek meg ezeknek a teozófiai specifikációknak. Az esetek többsége erőszakos vagy hirtelen halállal jár.

Ezekben az esetekben a reinkarnációs emlékek azzal magyarázhatók, hogy a személy előző életeleméit őrző étertestének nem volt ideje „szétbomlani” az általános éteri világában, és így bizonyos tekintetben változatlan maradhatott.

Összegzés

A Stevenson és mások által készített kutatások lenyűgözőek a kiterjedésüket tekintve, és nagyon tiszteletre méltóak abban a kísérletben, hogy tudományosan közelítsék meg a reinkarnációt. Ahogy Stevenson rámutat, nem találtak „tökéletes” esetet; még az erős eseteknek is vannak gyengeségei. Ez teret enged a jogos kétségeknek. Azonban, mint a szkeptikus filozófusok kritikái megmutatták, ennek nincs sok jelentősége, mert még egy tökéletes eset (vagy akárhány tökéletes eset!) sem lenne elég ahhoz, hogy meggyőzze azokat, akik számára a materialista elmefilozófia megingathatatlan dogma.

Nem minden szkeptikus ilyen hajthatatlan. Carl Sagan (1997) csillagász, szerző és szkeptikus azzal érvelt, hogy bár nem hisz a reinkarnációban (vagy abban, amit áltudománynak ír le), a Stevenson által gyűjtött adatok legalább némi empirikus alátámasztást nyújtanak a reinkarnációs hipotézishez, ami arra utal, hogy a kutatás indokolt.

Nagyra értékelem Stevenson bátorságát, amikor élete nagy részét a gyermekek reinkarnációs emlékei tanulmányozásának szentelte. A tudományos közösség még nem fogadta el sem a vállalkozását, sem a következtetéseit. Akik azonban hajlandóak megfontolni a reinkarnációs hipotézist, azok a modern kor Galileijének tekinthetik őt. Ilyen esetben az ő munkája az emberiség megsegítése volt, és úgy gondolom, hogy ennek a jövőben meg lesz a gyümölcse.

Hivatkozások

- Hales, Steven (2001), “Evidence and the Afterlife”, *Philosophia* 28, nos. 14: 335–46.
- Lief, H. (1977), Commentary on Dr. Ian Stevenson’s “The Evidence of Man’s Survival after Death”, *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 165 (3): 171–173.
- Nathanson, R. (2021), “The Hard Science of Reincarnation”, *Vice*, 31 March.
- Sagan, Carl (1997), *The Demon-Haunted World: Science as a Candle in the Dark*, New York: Ballantine.
- Shroder, Tom (1999), *Old Souls: Compelling Evidence from Children Who Remember Past Lives*, New York: Simon & Schuster.
- Stevenson, Ian (1997), *Reincarnation and Biology: A Contribution to the Etiology of Birthmarks and Birth Defects*, Westport, Conn.: Praeger. Stevenson, Ian (2006), “Half a Career with the Paranormal”, *Journal of Scientific Exploration* 20, no. 1:13–21.
- Tucker, Jim (2005), *Life before Life: A Scientific Investigation of Children’s Memories of Previous Lives*, New York: St. Martin’s Griffin.

- Tucker, Jim (2016), “The Case of James Leininger: An American Case of the Reincarnation Type”, Explore 12: 200–207.

Fordította:

Nagyiday Adrienne és Balla Attila

MTT